

3.9.1997

1 (3)

**TAPATURMA-ASIAIN KORVAUSLAUTAKUNNAN OHJE
KIERTÄJÄKALVOSIMEN REPEÄMÄN
KORVAUSPERIAATTEISTA**

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä tapaturma-asiain korvauslautakunta ovat kiinnittäneet huomiota kiertäjäkalvosimen repeämävammojen epäyhtenäiseen korvauskäytäntöön. Myös kiertäjäkalvosimen repeämiä koskevien valitusten määrä on muutoksenhakuelimissä merkittävä. Ongelmat aiheutuvat toisaalta siitä, että asia on lääketieteellisesti osin kiistanalainen ja toisaalta, koska korvausperiaatteista ei ole olemassa yhtenäistä ohjeistusta. Keskeinen kysymys korvattavuuden kannalta on suhtautuminen rappeumamuutosten merkitykseen kiertäjäkalvosimen repeämän synnyssä ja sen parantumisessa. Lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän korvattavaksi kuuluvat vain työtapaturmien aiheuttamat vammat ja ammattitaudit sekä lisäksi työtaturman tai työn aiheuttama muun vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen korvaaminen. Muun sairauden korvaaminen kuuluu yleisten sosiaalivakuutusjärjestelmien vastuulle.

Olkapää on ihmisen liikkuvin nivel. Liikkuvuuden mahdollistavat anatomiset tekijät. Toisaalta kiertäjäkalvosimeen ikääntymisen myötä ilmaantuvat rappeumamuutokset heikentävät olkanivelen kestävyyttä tapaturman sattuessa.

Nuorella henkilöllä olkapään kiertäjäkalvosimen repeämä on yleensä vammaperäinen. Ikääntymisen myötä rappeuman merkitys lisääntyy ja degeneratiivisen repeämän esiintyvyys kasvaa. On arvioitu, että noin 20 %:lla aikuisväestöstä on oireellinen repeämä.

Henkilö, jolla on kiertäjäkalvosimen rappeumamuutoksia voi jo pienen ja epäselväksi jäävän vammamekanismin jälkeen kokea olkapään toiminnan ratkaisevasti heikentyneeksi. Lääketieteellisen kokemuksen mukaan lieväkin ulkoinen vammamekanismi voi pahentaa rappeutuneen janteen tulehdusta ja luoda kierteen, joka ilmenee olkanivelen pitkäaikaisena kiputilana ja toiminnanvajeena.

Koska sitä, miten rappeumamuutosten osuutta tulisi ottaa huomioon korvausratkaisua tehtäessä, on vaikeaa arvioida yhtenäisesti pelkästään lääketieteellisin perustein, tapaturma-asiain korvauslautakunta antaa seuraavat ohjeet kiertäjäkalvosimen repeämän korvauskäytännön yhtenäistämiseksi:

1. Korvattavuuden arvioinnin perusteet

Korvausratkaisua tehtäessä tulee huomioida tilanne kokonaisuutena, eikä esimerkiksi vahingoittuneen ikä yksin voi olla peruste tapaturmakorvauksen hylkäämiselle. Kiertäjäkalvosimen vammojen korvattavuuteen vaikuttavat vammamekanismi ja sen

energiamäärä sekä olkanivelen sairausmuutokset. Olkapään rappeumamuutokset eivät sinällään ole este kiertäjäkalvosimen repeämisen korvattavuudelle, mikäli on osoitettavissa voimakkuudeltaan ja mekanismiltaan riittävä tapaturmamomentti aiheuttamaan vamman. Tämän vuoksi anamneesin ja vammamekanismin tunteminen on ratkaiseva. Ennen korvausratkaisua on siksi selvítettävä mahdollisimman tarkoin vammamekanismi, -momentti, primäärioireet ja mahdollinen aikaisempi oireilu. Myös mahdollisen rappeuman olemassaolo tulisi pyrkiä selvittämään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Useimmiten vakuutetun antama ensimmäinen selvitys sattuneesta tapaturmasta on paikkansapitävin. Myöhempi kertomus voi olla altis muistamisesta ja ehkä tarkoituksenmukaisuudestakin johtuville virheille. Lisäksi tapaturman sattumisen ja ensimmäisen lääkärikäynnin välinen ajanjakso on merkityksellinen. Mitä pitempi tuo aikaväli on, sitä todennäköisempi on rappeutumislöydöksen merkitys vaivojen syynä, sillä tapaturmaisen repeämisen oireet alkavat heti. Kiertäjäkalvosimen osittainen repeämä liittyy usein degeneratiiviseen sairauteen.

Seuraavassa esitetään suuntaa-antavasti perusteita korvausratkaisun tekemiselle:

a) Korvaamista puoltavia perusteita ovat yleensä:

- Suora kaatuminen olkapäälle ja potilaalla on lisäksi ulkoisen vamman merkit. Jos ulkoiset väkivallan merkit puuttuvat, tapaturmaan on liittynyt voimakas energiamäärä ja oireet ovat ilmaantuneet heti.
- Kaatuminen ojennetun käden varaan ja oireet ovat ilmaantuneet heti.
- Yläraaja on vääntynyt kaatuessa alle, varsinkin jos lisäksi todetaan ulkoisen väkivallan merkit ja oireet ovat alkaneet heti.
- Vammamekanismin yhteydessä tapahtunut olkapään luksaatio.
- Roikkumaan jääminen putoamisen yhteydessä voimakkuusasteesta ja mekanismista riippuen ja oireet ovat alkaneet heti.

b) Korvaamista vastaan puhuvia seikkoja ovat yleensä:

- Kaatuminen ilman ulkoisen vamman merkkiä tai oireiden alkuun.
- Tuenotto kaatumisen estämiseksi, koska tapaturmamomentti on liian pieni.
- Otteen lipsahtaminen, normaali nostoliike, heittoliike sekä lievä riuhtaisu.
- Tavanomainen lyönti yläkautta esim. tenniksen ja lentopallon yhteydessä.
- Mikäli ilmoitetun tapaturman ja oireiden alkamisen välillä on pitkä aikaväli.
- Pelkkä roikkumaan jääminen.

2. Korvauksen kesto

Kiertäjäkalvosimen vaurion tapaturmainen osuus korvataan. Periaatteessa ylärajaa ei ole. Lääketieteellisen kokemuksen mukaan kudოსvaurio paranee keskimäärin noin 6–8 viikossa. Iän mukana kiertäjäkalvosimen rappeumamuutosten yleinen esiintyvyys lisääntyy siten, että se on erityisesti lieväenergisten vammojen yhteydessä usein voimakkaasti myötävaikuttava tekijä repeämän synnyssä ja oireiden pitkittymisessä. Siksi oikeus jatkokorvaukseen on aina harkittava uudelleen viimeistään silloin, kun kiertäjäkalvosimen repeämään liittyvä oireisto on jatkunut kuusi kuukautta. Korvausta ei jatketa, jos vahingoittuneen ikä, vamman voimakkuusaste, mahdollinen aikaisempi oireisto, taudinkuvan kehittyminen, suoritettut hoito- ja kuntoutustoimenpiteet, mahdolliset komplikaatiot ja mahdolliset rappeumalöydökset huomioon ottaen oireiston jatkumista on pidettävä pääasiallisesti sairausperäisenä.

3. Korvaus eräissä muissa tapauksissa

Jos tapaturmamomentti ei energiansa vähäisyyden tai mekanisminsa vuoksi puolla kiertäjäkalvosimen repeämän korvaamista, voidaan olkapäähän kohdistuneen tapaturman jälkeen välittömästi alkaneesta tai selvästi pahentuneesta oireistosta maksaa korvausta harkinnan mukaan yleensä enintään 6 viikon ajalta.

Sama koskee heti olkatapaturman jälkeen syntynyttä kiertäjäkalvosimen kiputilaa ja liikerajoitusta, kun repeämää ei ole voitu todeta ja viitteitä aikaisemmasta oireilusta ja selviä rappeumalöydöksiä ei ole.

Työliikkeen yhteydessä syntyneestä kiertäjäkalvosimen repeämästä ei korvausta makseta.

TAPATURMA-ASIAIN KORVAUSLAUTAKUNTA

Jaakko Hanriula
puheenjohtaja